

Ο Ευρωπαϊός Διαμεσολαβητής

Ο Ευρωπαϊός Διαμεσολαβητής διενεργεί έρευνες για τη διαλεύκανση ενδεχομένων περιπτώσεων κακοδιοίκησης κατά τη δράση των θεσμικών και λοιπών οργάνων και οργανισμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενεργώντας με δική του πρωτοβουλία ή βάσει αναφορών πολιτών της ΕΕ. Εκλέγεται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για τη διάρκεια της κοινοβουλευτικής περιόδου.

Νομική βάση

Άρθρα 20, 24 και 228 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) και άρθρο 43 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το καθεστώς και τα καθήκοντα του Διαμεσολαβητή καθορίστηκαν με την απόφαση του Κοινοβουλίου της 9ης Μαρτίου 1994 (ΕΕ L 113 της 4.5.1994, σ. 15), που τροποποιήθηκε με τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 14ης Μαρτίου 2002, (ΕΕ L 92 της 9.4.2002, σ. 13) και της 18ης Ιουνίου 2008, (ΕΕ L 189 της 17.7.2008, σ. 25), και που ελήφθη κατόπιν γνωμοδότησης της Επιτροπής και έγκρισης από το Συμβούλιο. Επί τη βάση αυτής της απόφασης, ο Διαμεσολαβητής ενέκρινε εκτελεστικές διατάξεις. Οι διαδικασίες εκλογής και παύσης του Διαμεσολαβητή καθορίζονται στα άρθρα 219 έως 221 του Κανονισμού του Κοινοβουλίου.

Στόχοι

Ο θεσμός του Ευρωπαϊού Διαμεσολαβητή θεσπίστηκε με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ (1992) και αποσκοπεί:

- στη βελτίωση της προστασίας των πολιτών σε περιπτώσεις κακοδιοίκησης στο πλαίσιο της δράσης των θεσμικών και λοιπών οργάνων, των οργανισμών και των υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης·
- και, συνεπώς, στην ενίσχυση της διαφάνειας και του δημοκρατικού ελέγχου στη λήψη αποφάσεων και τη διοίκηση των θεσμικών οργάνων της ΕΕ.

A. Καθεστώς

1. Εκλογή

α Προϋποθέσεις

Ο Διαμεσολαβητής

- πρέπει να πληροί τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την άσκηση δικαστικών καθηκόντων ανώτατης βαθμίδας στη χώρα του ή να διαθέτει αναγνωρισμένη πείρα και ικανότητες για να ανταποκριθεί στα καθήκοντα του Διαμεσολαβητή·

— να παρέχει εχέγγυα πλήρους ανεξαρτησίας.

β Διαδικασία

Κατά την έναρξη κάθε κοινοβουλευτικής περιόδου ή, σε περίπτωση θανάτου, παραίτησης ή παύσης του Διαμεσολαβητή, ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ζητεί να υποβληθούν υποψηφιότητες για το αξίωμα του Διαμεσολαβητή και ορίζει την προθεσμία για την κατάθεσή τους. Οι υποψηφιότητες πρέπει να έχουν τη στήριξη τουλάχιστον 40 μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου που είναι υπήκοοι τουλάχιστον δύο κρατών μελών. Οι υποψηφιότητες υποβάλλονται στην Επιτροπή Αναφορών του Κοινοβουλίου για να εξετασθεί εάν είναι παραδεκτές. Η επιτροπή μπορεί να ζητήσει να πραγματοποιηθεί ακρόαση των υποψηφίων. Ο κατάλογος των υποψηφιοτήτων που έχουν κριθεί παραδεκτές υποβάλλεται εν συνεχεία στο Κοινοβούλιο προς ψήφιση. Ο Διαμεσολαβητής εκλέγεται με πλειοψηφία των ψηφισάντων.

2. Εντολή

α Διάρκεια

Ο Διαμεσολαβητής εκλέγεται από το Κοινοβούλιο μετά από κάθε ευρωπαϊκές εκλογές και για τη διάρκεια της κοινοβουλευτικής περιόδου. Μπορεί να επανεκλεγεί.

β Υποχρεώσεις

Ο Διαμεσολαβητής

- ασκεί τα καθήκοντά του με πλήρη ανεξαρτησία προς το συμφέρον της Ένωσης και των πολιτών της·
- δεν ζητεί ούτε δέχεται υποδείξεις από καμία κυβέρνηση, θεσμικό ή λοιπό όργανο ή οργανισμό·
- απέχει από κάθε ενέργεια που αντιβαίνει προς τη φύση των καθηκόντων του·
- δεν δύναται να ασκεί κανενός άλλου είδους πολιτικά ή διοικητικά καθήκοντα ή επαγγελματική δραστηριότητα, αμειβόμενη ή μη.

3. Παύση

Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) μπορεί να απαλλάξει τον Διαμεσολαβητή από τα καθήκοντά του μετά από αίτηση του Κοινοβουλίου, εάν παύσει να πληροί τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την άσκηση των καθηκόντων του ή εάν υποπέσει σε σοβαρό παράπτωμα.

B. Ρόλος

1. Πεδίο εφαρμογής

Ο Διαμεσολαβητής εξετάζει περιπτώσεις κακοδιοίκησης στο πλαίσιο της δράσης των θεσμικών και λοιπών οργάνων και οργανισμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

α Ο Διαμεσολαβητής μπορεί να διαπιστώσει περίπτωση κακοδιοίκησης εάν ένα θεσμικό όργανο παραβιάζει:

- θεμελιώδη δικαιώματα,
- νομικούς κανόνες ή αρχές,
- ή τις αρχές της χρηστής διοίκησης.

Οι έρευνες του Ευρωπαϊού Διαμεσολαβητή αφορούν κυρίως:

- τη διαφάνεια και τη λογοδοσία,
- τη νοοτροπία εξυπηρέτησης του πολίτη,
- τον σεβασμό των διαδικαστικών δικαιωμάτων,
- την ορθή χρήση της διακριτικής ευχέρειας,
- τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων,
- τις προσλήψεις,
- τη χρηστή διαχείριση ζητημάτων που αφορούν το προσωπικό της ΕΕ,
- τη χρηστή δημοσιονομική διαχείριση,
- τη δεοντολογία,
- τη συμμετοχή των πολιτών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων της ΕΕ.

Το ένα τρίτο περίπου των ερευνών που διενεργεί ετησίως ο Διαμεσολαβητής αφορά την απουσία ή την άρνηση παροχής πληροφοριών.

β Εξαιρέσεις

Εξαιρούνται του πεδίου αρμοδιοτήτων του:

- η δράση του Δικαστηρίου και του Γενικού Δικαστηρίου όταν ασκούν τα δικαστικά τους καθήκοντα. Οι έρευνες του Διαμεσολαβητή σχετικά με το ΔΕΕ αφορούν μόνο τις μη δικαστικές δραστηριότητές του, όπως διαγωνισμοί, συμβάσεις και υποθέσεις σχετικές με το προσωπικό·
- καταγγελίες κατά τοπικών, περιφερειακών ή εθνικών αρχών, ακόμη και όταν οι καταγγελίες αυτές αφορούν θέματα που συνδέονται με την Ευρωπαϊκή Ένωση·
- δραστηριότητες των εθνικών δικαστηρίων ή των εθνικών διαμεσολαβητών: ο Ευρωπαϊός Διαμεσολαβητής δεν αποτελεί αρχή προσφυγής κατά των αποφάσεων των οργάνων αυτών·
- πράξεις που δεν έχουν προηγουμένως αποτελέσει αντικείμενο των κατάλληλων διοικητικών διαδικασιών εντός των σχετικών οργανισμών·
- καταγγελίες κατά μεμονωμένων υπαλλήλων της ΕΕ σε σχέση με τη συμπεριφορά τους.

2. Παραπομπές

Ο Διαμεσολαβητής διεξάγει τις έρευνες που κρίνει δικαιολογημένες, είτε με δική του πρωτοβουλία είτε βάσει αναφορών που του έχουν υποβληθεί από πολίτες της ΕΕ ή από οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που διαμένει ή έχει την εταιρική έδρα του σε κράτος μέλος, απευθείας ή με τη μεσολάβηση βουλευτή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, εκτός εάν οι προβαλλόμενοι ισχυρισμοί αποτελούν ή έχουν αποτελέσει αντικείμενο δικαστικής διαδικασίας.

3. Εξουσίες στο πλαίσιο της διεξαγωγής ερευνών

Ο Διαμεσολαβητής μπορεί να ζητά πληροφορίες από:

- τα θεσμικά και λοιπά όργανα, τα οποία πρέπει να συμμορφώνονται και να του παρέχουν πρόσβαση στα σχετικά έγγραφα, εκτός αν αυτό δεν τους είναι δυνατό για δεόντως τεκμηριωμένους λόγους απορρήτου·
- τους μόνιμους και λοιπούς υπαλλήλους των θεσμικών και λοιπών οργάνων, οι οποίοι υποχρεούνται να καταθέσουν εφόσον τους ζητηθεί από τον Διαμεσολαβητή, τηρώντας, ωστόσο, το επαγγελματικό απόρρητο·
- τις αρχές των κρατών μελών, οι οποίες είναι υποχρεωμένες να του παράσχουν τις απαιτούμενες πληροφορίες εκτός εάν η κοινοποίηση αυτή απαγορεύεται με νόμο ή κανονισμό· ωστόσο, ακόμη και σε αυτές τις περιπτώσεις, ο Διαμεσολαβητής μπορεί να λάβει τις πληροφορίες υπό τον όρο ότι δεν θα κοινοποιηθούν περαιτέρω.

Εάν δεν του παρασχεθεί η συνδρομή την οποία επιθυμεί, ο Διαμεσολαβητής ενημερώνει σχετικά το Κοινοβούλιο, το οποίο προβαίνει στα κατάλληλα διαβήματα. Ο Διαμεσολαβητής μπορεί επίσης να συνεργάζεται με τους ομολόγους του στα κράτη μέλη, σε πλαίσιο τήρησης των εθνικών νομοθεσιών. Εάν ωστόσο πρόκειται για γεγονότα που, κατά την άποψή του, εμπίπτουν στο πεδίο του ποινικού δικαίου, ο Διαμεσολαβητής ενημερώνει αμέσως τις αρμόδιες εθνικές αρχές και την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF). Εάν το κρίνει σκόπιμο, ο Διαμεσολαβητής μπορεί επίσης να ενημερώσει το θεσμικό όργανο της ΕΕ στο οποίο υπηρετεί ο εμπλεκόμενος μόνιμος ή άλλος υπάλληλος.

4. Αποτελέσματα των ερευνών

Στο μέτρο του δυνατού, ο Διαμεσολαβητής συνεργάζεται με το εμπλεκόμενο θεσμικό ή άλλο όργανο προκειμένου να εξευρεθεί ικανοποιητική λύση για τον ενδιαφερόμενο. Εάν ο Διαμεσολαβητής διαπιστώσει κρούσμα κακοδιοίκησης, παραπέμπει τις συστάσεις του στο εμπλεκόμενο θεσμικό ή άλλο όργανο, το οποίο διαθέτει προθεσμία τριών μηνών για να του εκθέσει την άποψή του. Εάν το όργανο δεν αποδεχθεί τις προτεινόμενες συστάσεις, ο Διαμεσολαβητής μπορεί να συντάξει ειδική έκθεση προς υποβολή στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μπορεί με τη σειρά του να συντάξει έκθεση σχετικά με την ειδική έκθεση που υποβάλλει ο Διαμεσολαβητής. Τέλος, ο Διαμεσολαβητής ενημερώνει τον ενδιαφερόμενο για το αποτέλεσμα της έρευνας, για τη γνωμοδότηση που εξέδωσε το εμπλεκόμενο θεσμικό ή άλλο όργανο καθώς και για τις δικές του συστάσεις.

Γ. Διοικητική λειτουργία

Ο Διαμεσολαβητής επικουρείται από γραμματεία αποτελούμενη από προσωπικό υπαγόμενο στους κανόνες της ευρωπαϊκής δημόσιας διοίκησης. Ο Διαμεσολαβητής διορίζει τον επικεφαλής της γραμματείας.

Δ. Δραστηριότητες

Ο πρώτος Διαμεσολαβητής, Jacob Söderman, υπηρέτησε για δύο θητείες από τον Ιούλιο του 1995 έως τις 31 Μαρτίου του 2003. Κατά τη διάρκεια της θητείας του, εγκρίθηκε από το Κοινοβούλιο (το 2001) ο κώδικας ορθής διοικητικής συμπεριφοράς. Πρόκειται για έναν κώδικα διαδικασίας που λαμβάνει υπόψη τις αρχές του ευρωπαϊκού διοικητικού δικαίου που περιέχονται στη νομολογία του ΔΕΕ και εμπνέεται επίσης από τις εθνικές νομοθεσίες. Χρησιμεύει στον Διαμεσολαβητή, ο οποίος βασίζεται στις διατάξεις του όταν εξετάζει εάν υφίσταται κρούσμα κακοδιοίκησης. Επίσης ο κώδικας

χρησιμεύει ως οδηγός και βοήθημα για τους υπαλλήλους της ΕΕ, προωθώντας τα πλέον υψηλά πρότυπα σε θέματα διοίκησης.

Ο Νικηφόρος Διαμαντούρος διετέλεσε Ευρωπαϊός Διαμεσολαβητής από τον Απρίλιο του 2003 έως τις 14 Μαρτίου 2013, οπότε και παραιτήθηκε με ισχύ από 1ης Οκτωβρίου 2013. Στις 11 Ιουλίου 2006, ο Διαμεσολαβητής υπέβαλε πρόταση για την προσαρμογή του καθεστώτος του, η οποία υποστηρίχθηκε από την Επιτροπή Αναφορών, το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο. Το καθεστώς τροποποιήθηκε κατά τρόπο που ενίσχυε και αποσαφήνιζε το ρόλο του Διαμεσολαβητή, για παράδειγμα όσον αφορά την πρόσβαση σε έγγραφα και την κοινοποίηση πληροφοριών στην OLAF όταν ενδέχεται να εμπίπτουν στην αρμοδιότητά της.

Η πρώην Συνήγορος του Πολίτη στην Ιρλανδία, Emily O'Reilly, μετά την εκλογή της από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κατά την περίοδο συνόδου του Ιουλίου 2013, ανέλαβε καθήκοντα ως Ευρωπαϊά Διαμεσολαβήτρια την 1η Οκτωβρίου 2013. Κατέστησε το ρόλο του Διαμεσολαβητή πιο ευδιάκριτο, εστιάζοντας σε θέματα που βρίσκονται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος των πολιτών, όπως η διασφάλιση μεγαλύτερης διαφάνειας στις δραστηριότητες των ομάδων συμφερόντων, των ομάδων εμπειρογνομόνων, των οργανισμών της ΕΕ (Ευρωπαϊκός Οργανισμός Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής, Frontex) και στις διεθνείς διαπραγματεύσεις (Διατλαντική εταιρική σχέση εμπορίου και επενδύσεων, TTIP), καθώς και βελτιώνοντας τους κανόνες σχετικά με την καταγγελία δυσλειτουργιών και την Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία Πολιτών. Μετά τις ευρωπαϊκές εκλογές του 2014, η θητεία της ανανεώθηκε για μια ακόμη πενταετία, ενώ η ίδια δεσμεύτηκε ότι θα εξακολουθήσει να εφαρμόζει τη στρατηγική της «Προς το 2019», εστιάζοντας στα «Αποτελέσματα, τη Σημασία και την Προβολή».

Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Μολονότι εντελώς ανεξάρτητος στην άσκηση των καθηκόντων του, ο Διαμεσολαβητής έχει χαρακτήρα κοινοβουλευτικού διαμεσολαβητή. Για το λόγο αυτό, το άρθρο 228 ΣΛΕΕ περιλαμβάνεται στο τμήμα του κεφαλαίου 1 που αναφέρεται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Ο Διαμεσολαβητής διατηρεί πολύ στενή σχέση με το Κοινοβούλιο, το οποίο είναι αποκλειστικά αρμόδιο να εκλέγει τον Διαμεσολαβητή ή να ζητεί από το ΔΕΕ την παύση του, καθορίζει τους κανόνες που διέπουν την άσκηση των καθηκόντων του, τον βοηθά κατά τις έρευνές του και λαμβάνει τις εκθέσεις του. Η Επιτροπή Αναφορών, βάσει του Κανονισμού (άρθρο 220), εκπονεί κάθε χρόνο έκθεση σχετικά με την ετήσια έκθεση για τις δραστηριότητες του Διαμεσολαβητή. Στις εν λόγω εκθέσεις, έχει επανειλημμένα υπογραμμίσει ότι τα θεσμικά όργανα της ΕΕ θα πρέπει να συνεργάζονται πλήρως με τον Ευρωπαϊό Διαμεσολαβητή, προκειμένου να αυξηθεί η διαφάνεια και η λογοδοσία της Ένωσης, ιδίως εφαρμόζοντας τις συστάσεις του Διαμεσολαβητή.

Ina Sokolska / Ottavio Marzocchi
10/2018

